

Broedvogels van Terschelling in 2024

Sjouke Scholten
Mark Gal

Sovon-rapport 2025/28

Broedvogels van Terschelling in 2024

Sjouke Scholten en Mark Gal

Sovon-rapport 2025/28
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van Staatsbosbeheer

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2025

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer

Wijze van citeren: Scholten S. & Gal M. 2025. Broedvogels van Terschelling in 2024. Sovon-rapport 2025/28. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's: Mark Gal en Sjouke Scholten

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting	6
1. Inleiding	7
2. Beschrijving van het gebied	8
3. Werkwijze	10
3.1. Methode & veldwerk	10
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	12
3.3. Weers- en andere omstandigheden	12
3.4. Afwijkingen/foutendiscussie	13
4. Resultaten	14
4.1. SNL-beheertypen	15
4.2. Vergelijking met eerdere karteringen	15
4.3. Soortbesprekingen	18
5. Evaluatie	24
Literatuur	25
Bijlage 1. Tijdsinvestering in 2024	26
Bijlage 2. Verspreidingskaarten	27

Samenvatting

In het voorjaar van 2024 zijn in opdracht van Staatsbosbeheer de eigdommen op Terschelling (6.163 ha) gekarteerd op broedvogels. Er zijn vijf integrale bezoeken gebracht die meest voor zonsopgang aanvingen. Aanvullend zijn eind juni enkele nachtbezoeken gebracht om Nachtzwaluwen in kaart te brengen. Overige nachtsoorten als uilen en Houtsnip zijn niet integraal meegeteld en daardoor niet compleet geteld voor het onderzoeksgebied. Er is in totaal 932 uur gespendeerd aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 11 minuten/ha.

Er werden 114 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 106 integraal zijn gekarteerd. Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink waren aanwezig, maar zijn niet integraal gekarteerd. Van de aangetroffen soorten staan er 33 op de Rode Lijst, waarvan één ernstig bedreigd, 6 bedreigd, 11 kwetsbaar en 15 gevoelig.

Kenmerkend voor 2024 waren de natte omstandigheden en de daarmee samenhangende stijging van het aantal territoriale watervogels. De aantallen van nageen alle eenden, futen en rallen zijn sterk toegenomen ten opzichte van de integrale 2018 kartering, toen de omstandigheden droog waren. Veel soorten van open landschappen namen in aantal af, met name de grotere en zwaardere soorten.

Hoog water in juni heeft een groot deel van de aanwezige (Dwerg)stern kolonies weggespoeld op zowel de west- als oostpunt van het eiland.

Koegelwieck in de vroege ochtend, 1 mei 2024, Mark Gal.

1. Inleiding

In 2024 zijn in opdracht van Staatsbosbeheer het duingebied van Terschelling en de Boschplaat (6.163 ha) gekarteerd op broedvogels. De inventarisatie werd uitgevoerd door Sovon in het kader van het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waarin onder andere het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie. Staatsbosbeheer gebruikt de gegevens tevens voor de beheerevaluaties. Vanuit Staatsbosbeheer waren Rik Huiskes, Arjan Zonderland en Anno Smit contactpersoon. Het veldwerk werd voor het overgrote deel uitgevoerd door Sovon medewerkers Mark Gal en Sjouke Scholten met ondersteuning van Christian Brinkman. Enkele gebieden werden geïnventariseerd door Henk Nouws en Anno Smit (SBB). Jan Ellens heeft de strandbroeders op het Noordzeestrand in kaart gebracht. Vanuit Sovon was Jelle Postma het aanspreekpunt en was Kees Koffijberg verantwoordelijk voor de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor.

Sovon-collega's Lara Marx, Bas Hissel en Laura Hondshorst worden bedankt voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit rapport. Peter de Boer van Sovon en Rik Huiskes en Arjan Zonderland van Staatsbosbeheer voorzagen het concept van commentaar.

In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de systematiek van het International Ornithological Committee (IOC).

Pas uitgekomen Visdief aan de zuidrand van de Boschplaat, 5 juni 2024, Sjouke Scholten.

2. Beschrijving van het gebied

Terschelling bestaat uit 8.935 ha. land en is daarmee het op één na grootste Waddeneiland van Nederland. Het onderzoeksgebied beslaat zo'n 6.163 ha. van Terschelling en loopt vanaf de Noordsvaarder aan de westkant langs de gehele noordelijke kustzone van het eiland tot aan het Amelandergat in het uiterste oosten. De vorm van het eiland veranderd door sterke zeestromingen met enige regelmaat aan zowel de west- als oostkant van het eiland, zo wordt het strand van de Noordsvaarder (westpunt) steeds breder terwijl het eiland aan de oostpunt van de Boschplaat smaller wordt. Terschelling is een zeer gevarieerd eiland met veel verschillende biotopen (tabel 1). Aan de uiterste westkant van het eiland ligt een grote open strandvlakte (Noordsvaarder) met her en der een groeiend duin. Langs de Noordzee kustzone liggen enkele immense duinen begroeid met helmgras welke richting het oosten geleidelijk overgaan in lagere duinen. Deze duinen gaan vanaf ongeveer paal 20 over in een aangelegde brede stuifdijk die de Boschplaat beschermt tegen invloeden vanaf de Noordzee.

Tussen de Noordsvaarder en begin Boschplaat liggen voor het grootste deel open reliëfrijke duingebieden, zowel droog als vochtig (dit jaar extra nat door neerslag). Binnen deze gebieden zijn heide- en Cranberry velden gesitueerd die behoorlijk nat zijn. Droge duingronden liggen vooral aan de noord- als zuidkant van het onderzoeksgebied. Op de noordelijke droge duingronden zijn diverse dichte Duindoornstruwelen gesitueerd, met name aan de westkant en op/in de stuifdijk langs de Boschplaat.

Tabel 1: Oppervlakte (ha.) per SNL type in het onderzoeksgebied van de duinen van Terschelling.

SNL-type	Omschrijving	Opp(ha)
N01.01	Zee en wad	1,30
N01.02	Duin- en kwelderlandschap	2523,96
N05.04	Dynamisch moeras	52,16
N08.01	Strand en embryonaal duin	60,92
N08.02	Open duin	1536,33
N08.03	Vochtige duinvallei	125,96
N08.04	Duinheide	527,43
N09.01	Schor en kwelder	344,31
N10.01	Nat schraalland	1,84
N10.02	Vochtig hooiland	37,77
N12.02	Kruiden- en faunarijck grasland	0,27
N12.04	Zilt- en overstromingsgrasland	30,23
N12.05	Kruiden- en faunarijck akker	1,36
N12.06	Ruigteveld	0,42
N15.01	Duinbos	915,85
N17.02	Drooghakhout	1,75
	Overig	1,62
	Totaal	6163,48

Terschelling kent vier grotere bosgebieden, nabij West-Terschelling het Donkere Bos, bij Formerum het Formerumbos en bij Hoorn het Hoornerbos. Deze drie aangeplante bosgebieden bestaan voor het grootste deel uit naaldhout. Echter vormt loofbos steeds meer het aangezicht van deze bossen wat de variëteit in vogelsoorten ten goede komt. Het vierde bosgebied is de Berkenvallei en ligt aan de oostkant net voor het begin van de Boschplaat. De Berkenvallei bestaat voornamelijk uit oude Berken in het centrale deel met veel opslag aan de randen. Het noordelijke deel van de Berkenvallei is een ontoegankelijke wirwar van liggende en staande Wilgenopstand. De Berkenvallei is behoorlijk nat en dicht wat het voor recreanten niet aantrekkelijk maakt. De zuidkant van de Berkenvallei is wel begaanbaar en bestaat voornamelijk uit een oude eiken hakhout opslag. Het bos beslaat zo'n 650 ha. van het onderzoeksgebied.

In het westelijke deel liggen enkele duinmeren te midden van het droge duingebied. Daarnaast liggen ter hoogte van Hoorn tot en met Oosterend enkele plasdras gebieden die dit jaar uitzonderlijk nat waren. Aan de zuidoostkant van het onderzoeksgebied liggen drie eendekooien (plassen water omsloten door bos), te weten de Jan Willemskooi, de Takkekooi en de Rimkeskooi.

Aan de oostkant van het onderzoeksgebied ligt de Boschplaat (±2.000 ha.). De Boschplaat is aan de noordkant afgesloten van de Noordzee door een hoge stuifdijk waarop twee vogelwachtposten zijn geplaatst. De Boschplaat zelf bestaat uit een zwaar vergraste kwelder waarbinnen het slenkensysteem de dienst uitmaakt onder invloed van de getijden. Aan de zuidkant van de Boschplaat zijn enkele verhoogde duinen waarop struiken (voornamelijk Duindoorns) de overhand hebben. Het meest oostelijke punt van de Boschplaat wordt getypeerd als een dynamische strandvlakte.

In diverse gebieden vindt begrazing plaats om successie het hoofd te bieden, het gaat om ongeveer 580 ha. Begrazing door geiten wordt gedaan tussen de Kroonspolder en Giltjeplak in het westen, zuiden van de Koegelwieck en het zuiden van de Berkenvallei. Runderen en paarden worden ingezet bij Eldorado, Tordunen, Dazenplak en De Groede.

Staatsbosbeheer is in augustus 2022 begonnen met project 'waterpracht' met als doel om op diverse plekken op het eiland water vast te houden en de waterkwaliteit te verbeteren. In het voorjaar van 2023 is dit project afgerond en heeft geresulteerd in nattere gebieden in het westen van het eiland bij het Groene Strand, nabij het Donkere Bos en in het oostelijke duingebied bij Oosterend.

Recreanten mogen zich vrij bewegen door het duingebied van Terschelling met uitzondering van de Boschplaat. De Boschplaat is, met uitzondering van een onverhard pad aan de noordzijde van het gebied, helemaal afgesloten voor recreanten in het broedseizoen. Daarnaast werd getracht recreanten te weren uit een deel waar strandbroeders hun plek hadden gevonden op de Noordsvaarder aan de westkant en de Koffieboonplaat aan de uiterste oostkant van de Boschplaat.

Het jaar 2024 werd gekenmerkt door overvloedige regenval wat resulteerde in behoorlijk natte gebieden. Met name de lager gelegen duingebieden en de plasdras gebieden waren behoorlijk nat en soms onbegaanbaar. Uitzonderlijk natte gebieden waren in de omgeving van het Groenplak, Kroonspolder, Koegelwieck t/m paal 18 (inclusief Hoornerbos), noordkant van De Groede en enkele noordelijke delen van de Boschplaat.

Extreem hoog water op doorgaande weg richting Hoorn, 10 april 2024, Sjouke Scholten.

3. Werkwijze

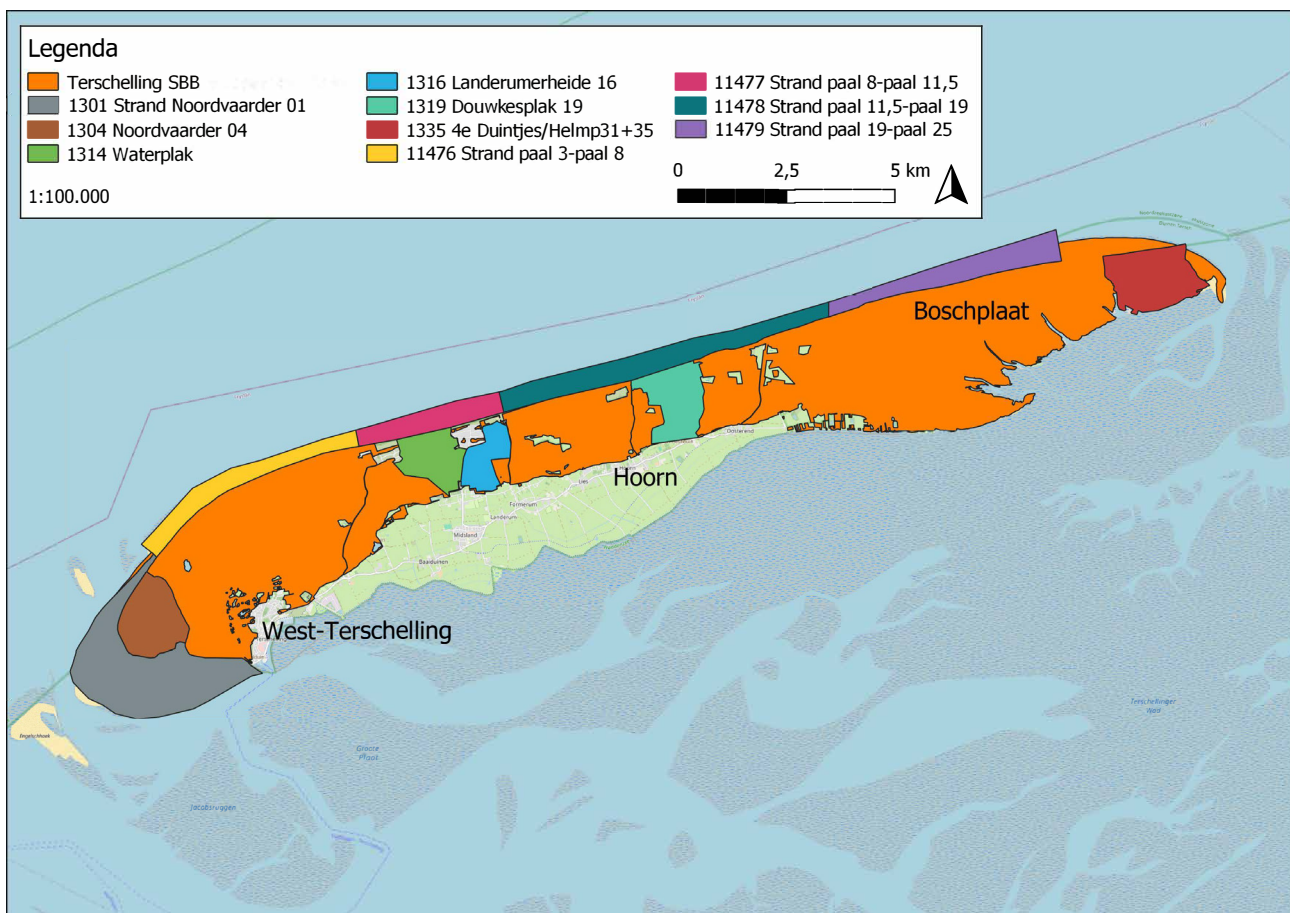
3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de SNL-karteringsmethode toegepast (van Manen 2024), gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (Vergeer *et al.* 2023). Hier werd de BMP-B lijst aangehouden met aanvullingen van de standaard SNL soorten. In enkele BMP-proefvlakken; Douwkesplak, Noordsvaarder, Waterplak en Vierde Duintjes, wordt jaarlijks de BMP-A (alle soorten) lijst gehanteerd. Voor de continuïteit van de tellingen in deze gebieden zijn deze gebieden ook dit jaar geteld aan de hand van de BMP-A lijst. Daarnaast is er dit jaar door vrijwilliger Henk Nouws geteld op de Landerumerheide aan de hand van BMP-A (figuur 1). In deze gebieden en bij de proefvlakken langs het strand (zie figuur 1) werd geteld met de Broedvogel Monitoring Project-methode (Vergeer *et al.* 2023). Gebieden die werden geteld met de BMP-B lijst zijn niet gekarteerd op de meest algemene soorten (Winterkoning, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink).

De werkwijze is gericht op het registreren van territoria en waar mogelijk daadwerkelijke nesten.

Aanwezigheid van een territorium (en daarmee een mogelijk broedgeval) werd gebaseerd op gedrag als zang, balts, transport van nestmateriaal of voer en overige waarnemingen. In het geval van roofvogels werden nesten gezocht als het terrein het toeliet.

In het voorjaar van 2024 hebben twee karteerders het gros van de tellingen uitgevoerd. Mark Gal was grofweg verantwoordelijk voor het westelijke deel van het eiland en Sjouke Scholten die het oostelijke deel (inclusief Boschplaat, Douwkesplak en Noordsvaarder) voor zijn rekening had. Ondersteuning in het westelijke deel (4de ronde) kwam vanuit Sovon door Christian Brinkman en vrijwilliger Henk Nouws. Henk Nouws heeft daarnaast het Waterplak en Landerumerheide gekarteerd en Anno Smit (SBB) de vierde duintjes op de Boschplaat. Vrijwilliger Jan Ellens heeft de strandbroeders in kaart gebracht die deels zijn meegenomen in dit rapport.

Figuur 1. Overzicht van telgebieden op Terschelling waarbinnen alle soorten zijn gekarteerd (BMP-A). Waterplak en Landerumerheide zijn gekarteerd door Henk Nouws, 4de duintjes (Boschplaat) zijn gekarteerd door Anno Smit (SBB) en de strandplots door Jan Ellens.

In het hele gebied zijn vijf integrale inventarisatierondes uitgevoerd (bijlage 1) die meest voor zonsopgang aanvingen. Eind juni zijn nachtbezoeken gebracht om specifiek Nachtzwaluwen in kaart te brengen. Overige nachtsoorten zijn niet specifiek geteld en daardoor onvolledig in kaart gebracht. Maar doordat inventarisatierondes veelal vóór zonsopgang plaats vonden, wanneer nachtvogels nog kort territoriaal actief zijn, vergroot het de waarneemkans op deze soorten. De nachtsoorten zijn zodoende wel opgenomen in de soortenlijst (Ransuil en Houtsnip). In de periode van 7 juni tot en met 17 juni zijn geen veldbezoeken gebracht vanwege het Oerol festival.

Er is in totaal 932 uur gespendeerd aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 11 minuten/ha. Waar mogelijk is te voet geïnventariseerd. Broedvogelterritoria zijn voornamelijk vastgesteld aan de hand van zingende en/of baltsende vogels. Er is steeds getracht om een zo hoog mogelijke broedcode vast te stellen. Vogels met grote foerageergebieden werden zo nauwkeurig mogelijk gevolgd tot op een mogelijke nestplaats om een zo nauwkeurig mogelijk beeld te krijgen van de aanwezige aantallen.

In 2018 werd achteraf berekend dat de transectellingen voor de meeuwen op de Boschplaat niet realistisch waren vanwege de ligging van transecten ten opzichte van de ingemeten kolonies. Ten tijde van de karteringen van 2024 zijn meeuwenkolonies geteld

tijdens BMP rondes. Van enige afstand werd een kolonie geteld op de verhouding Kleine Mantelmeeuw-Zilvermeeuw en een percentage toegedicht per soort per kolonie. Bij benadering van de kolonie werd een schatting gemaakt van de hoeveelheid individuen per kolonie en werd een foto gemaakt. Naderhand zijn deze foto's nog eens geschat op het aantal aanwezige vogels. Het eerder verkregen percentage van de aanwezige soorten werd uitgerekend per kolonie en gedeeld door 1,5 (Vergeer *et al.* 2023). Deze methodiek wordt sinds 2020 gebruikt bij meeuwenkolonies op de Boschplaat voor de 1ste en 2de duintjes. Ondanks dat er in 2024 op dezelfde manier werd geteld, lijken de vastgestelde aantallen van Kleine Mantelmeeuw op de Boschplaat echter toch aan de hoge kant, waarschijnlijk vanwege dubbeltellingen door meevliegende vogels uit naastgelegen kolonies. De gepresenteerde aantallen van deze soort moeten daarom als onzeker worden beschouwd. Er wordt momenteel gewerkt aan het analyseren van dronebeelden van onder andere meeuwenkolonies met behulp van 'machine learning', waarmee in de nabije toekomst sneller en meer gestandaardiseerd kolonies kunnen worden geteld.

Aalscholverkolonies zijn bij het Waterplak geteld door middel van een drone en een telling vanaf de grond, waarbij werden het aantal nesten nauwkeurig geteld. Op de Boschplaat was de kolonie vanaf de grond minder goed te overzien en is er zo goed als mogelijk een telling vanaf de grond uitgevoerd.

Duinen tussen Eldorado en Kaapjesplak, 17 mei 2024, Mark Gal

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

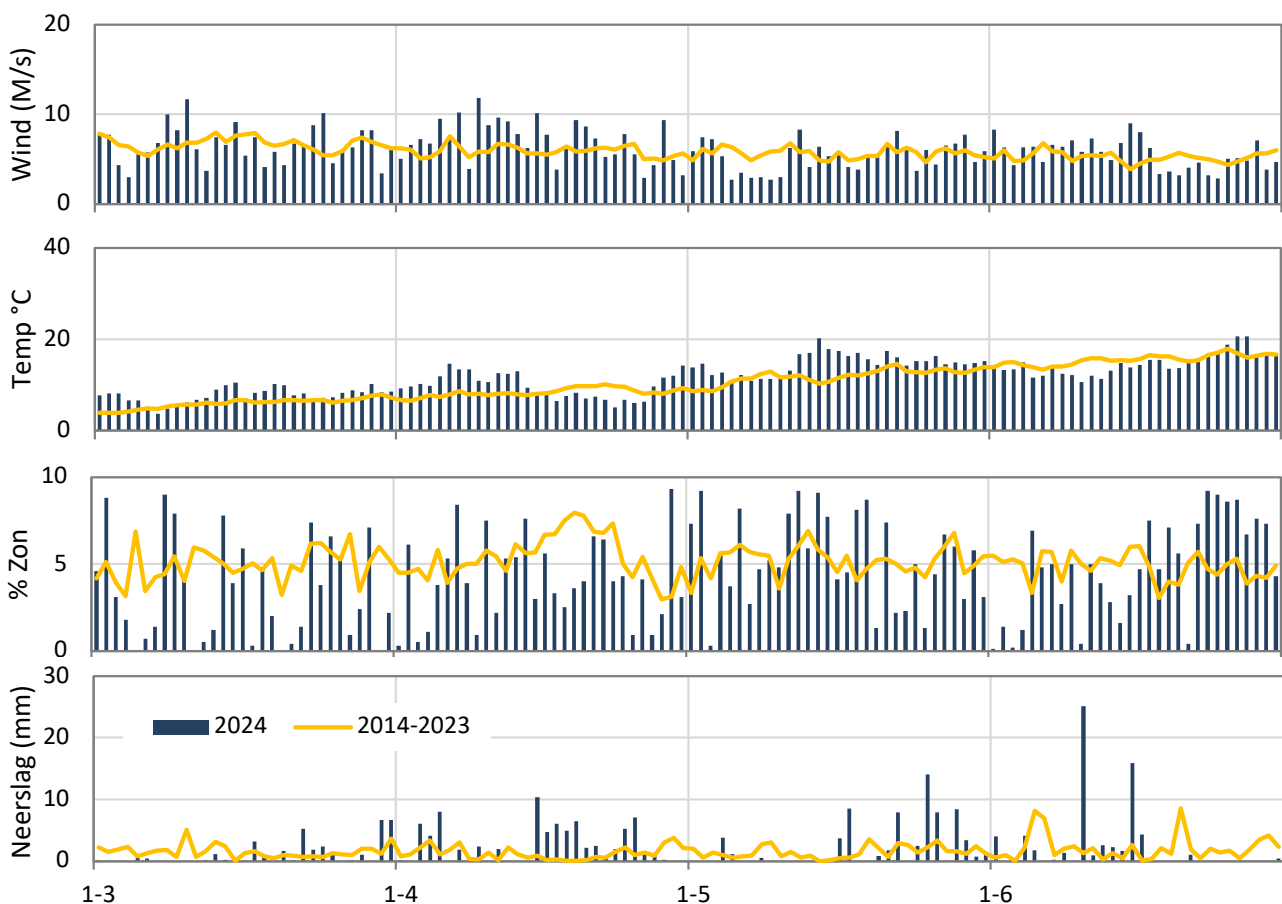
In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij bij de SNL-kartering gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria, vanwege het kleinere aantal bezoeken (van Manen 2024). Bij de BMP-proefvlakken werd geclusterd volgens de BMP-criteria (Vergeer *et al.* 2023). Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De database is zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. De clustercriteria zijn bijgesloten als metadata in de database en zijn weergegeven op de verspreidingskaarten.

Plaatselijk zijn door de afwisseling tussen eigendommen van Staatsbosbeheer en derden territoria buiten de grenzen van het onderzoeksgebied gesitueerd. De uiteindelijke territoria zijn niet opgeteld bij de totalen maar wel zichtbaar op de soortkaarten (zie bijlage 2).

3.3. Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de vogelactiviteit en daardoor medebepalend voor de effectiviteit van het inventariseren. Slechte weersomstandigheden (regen, windkracht >4 Bft) kunnen leiden tot een lagere trefkans. Op dagen dat het weer het niet toe liet om een goede telling uit te voeren is niet gekarteerd of is uitgeweken naar een gebied waar de omstandigheden een telling wel toelieten. Ook bij hoge temperaturen neemt de activiteit van territoriale vogels af. In figuur 2 zijn de weersvariabelen per maand weergegeven in het broedseizoen 2024 aan de hand van gegevens van het KNMI, locatie Hoorn – Terschelling.

De winter van 2024 was zacht, nat en somber. Enkel in december en januari waren slechts enkele korte periodes dat de temperatuur onder nul is gezakt. Deze milde omstandigheden zullen er zeker voor gezorgd hebben dat er geen sterfte heeft plaatsgevonden onder vorstgevoelige soorten. Landelijk was 2024 een ontzettend nat jaar ten opzichte van eerder jaren. Al sinds oktober 2023 was de neerslag dermate hoog dat niet alleen de periode voorafgaand aan het broedseizoen nat was maar dat dat gedurende de gehele periode ook zo bleef. De hogere waterstanden in het duingebied gaven met name de watervogels extra opties om lokaal tot broeden

Figuur 2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde windsnelheid, temperatuur, percentage zonschijn en hoeveelheid neerslag) per dag in 2024 en in de periode 2014-2023 van maart-juni in Hoorn, Terschelling (Bron: KNMI).

te komen wat de verspreiding met voorgaande jaren nogal kan veranderen. Lokaal kan er sprake zijn geweest van een toename, elders van een afname.

Met name de omstandigheden in de eerste helft van het broedseizoen waren niet altijd gunstig. In april waren vooral de wind en neerslag de boosdoeners tijdens inventarisaties. In de tweede helft van april kwam daar ook nog eens de lagere temperatuur bij. Dit bij elkaar kan ertoe geleid hebben dat een deel van de broedvogels trek naar broedgebieden heeft uitgesteld en dat daardoor de zangactiviteit gering was. Dit kan bij sommige soorten een drukkende invloed hebben gehad op de gevonden aantallen.

In de eerste helft van mei waren de inventarisatie condities prima, waarna er vanaf half mei tot in juni toch weer flink wat neerslag is gevallen. Afgezien van de dagen dat de condities minder waren, vooral door zware neerslag, waren de omstandigheden voor een kartering redelijk gunstig.

Met name de natte omstandigheden die al vanaf najaar 2023 aanhielden in Nederland hebben ook Terschelling niet onberoerd gelaten. Door de vele neerslag waren paden in enkele gebieden slecht begaanbaar en in sommige delen helemaal niet begaanbaar en/of onbereikbaar. Dit maakte het inventariseren fysiek uitdagend.

3.4. Afwijkingen/foutendiscussie

Het gehele voorjaar was het duingebied extreem nat. Met name rond het Groenplak, Kroonspolder, tussen Koegelwieck en grofweg paal 18, noordelijk en oostelijk deel Hoornerbos en het noordelijke deel van De Groede was tot diep in het voorjaar nat/drassig en behoorlijk uitdagend. Binnen eerder genoemde locaties waren enkele plekken onverantwoord om te bezoeken en zijn zodoende van afstand geïnventariseerd. De doorgangende weg (met omliggende fietspaden) naar Kaap Hoorn was tot in juni afgesloten vanwege extreem hoge waterstanden. Dit kan ervoor gezorgd hebben dat gebieden centraal in het duingebied en Hoornerbos onderteld zijn.

Elders in het duin zijn tal van (extreem) natte duinvalleien en plas-dras gebieden, die niet goed begaanbaar waren, zo goed als mogelijk van afstand in kaart gebracht. Dit kan echter wel tot gevolg hebben dat enkele territoria over het hoofd zijn gezien.

Afgelopen jaren zijn op enkele locaties in het westen van Terschelling opruimwerkzaamheden uitgevoerd omwille de aanwezigheid van het invasieve *Watercrassula* (*Crassula helmsii*). SBB heeft enkele locaties doorgegeven die vermeden dienden te worden om verdere verspreiding van de plant te minimaliseren. Grotendeels gaat het hier om telgebied Waterplak. Van afstand en op gehoor is zorgvuldig gepoogd om deze locaties toch zo goed mogelijk te inventariseren.

De aanwezigheid van territoriale meeuwenkolonies op de Boschplaat zorgen ervoor dat overige zangvogels (met name Graspieper, Gele Kwikstaart en Veldleeuwerik) gemakkelijk gemist konden worden. Deze vogels komen qua zang niet boven de aanwezige meeuwen uit. Het tellen van de kolonies van Kleine Mantelmeeuw op de Boschplaat werd bemoeilijkt door meevliegende vogels uit naastgelegen kolonies (zie ook 3.1).

De aantallen van Brandgans op De Groede, zijn een indicatie van het werkelijke aantal en zullen dicht bij de werkelijkheid in de buurt komen. Mede door de enorme dichtheid en het onoverzichtelijke terrein is het goed mogelijk dat nesten over het hoofd zijn gezien. In 2024 zijn geen Eider tellingen volgens de 'gedifferentieerde' methode uitgevoerd, zoals eerder wel is gedaan. Wel zijn dit jaar met een drone broedende vrouwtjes op de Boschplaat in kaart gebracht door The Fieldwork Company. De geïnterpreteerde Eider territoria in dit rapport zijn allen van vogels die tijdens een BMP ronde (per ongeluk) van het nest werden verjaagd. Omdat Eiders pas van het nest vliegen als de waarnemer erg dichtbij komt, ligt het absolute aantal Eiders op Terschelling hoger dan het opgevoerde aantal. Aalscholvers op de Boschplaat zijn van een afstand geteld waarbij de nesten op ooghoogte in het terrein zijn gesitueerd. Er is gekozen om verstoring van nesten en daarmee predatie van jonge aalscholvers, door meeuwen, minimaal te houden en de nesten niet te benaderen. Het aantal bezette nesten op de Boschplaat is hierbij een minimaal aantal.

Grondbroedende Aalscholvers op de Boschplaat, 19 mei 2024, Sjouke Scholten

4. Resultaten

In totaal werden in het geïnventariseerde gebied 114 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 106 integraal zijn gekarteerd (tabel 2). De zeer algemene soorten Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees, en Vink waren aanwezig als broedvogel maar zijn niet geteld (behalve bij de Noordsvaarder, Waterplak, Landerumerheide, Douwkesplak en 4de Duintjes). Voor Waterral, Houtsnip

en Ransuil geldt dat er geen specifieke bezoeken zijn gebracht en alleen toevallige waarnemingen zijn meegenomen. De opgenomen aantallen van deze soorten in tabel 2 zijn daarom niet compleet. Conform de Rode Lijst zijn er in het karteergebied op Terschelling 33 Rode Lijst soorten waargenomen als broedvogel. Één soort staat op de Rode Lijst als ernstig bedreigd, 6 als bedreigd, 11 als kwetsbaar en 15 als gevoelig.

Tabel 2. Broedvogels in het gekarteerde gebied in 2024. De Rode lijststatus (van Kleunen et al. 2017) is opgenomen in de kolom RL. (EB = Ernstig bedreigd, BE = Bedreigd, KW=Kwetsbaar, GE=Gevoelig). De aantallen van Waterral, Houtsnip en Ransuil zijn niet compleet.

Soort	2024	N/100 ha.	RL	Soort	2024	N/100 ha.	RL
Brandgans	425	6,9		Buizerd	24	0,4	
Grauwe Gans	585	9,5		Ransuil	9	0,1	KW
Nijlgans	43	0,7		Velduil	2	0,0	EB
Bergeend	65	1,1		Grote Bonte Specht	41	0,7	
Zomertaling	4	0,1	BE	Boomvalk	1	0,0	KW
Slobeend	80	1,3	KW	Grauwe Klauwier	3	0,0	BE
Krakeend	71	1,2		Wielewaal	2	0,0	KW
Wilde Eend	151	2,5		Gaai	36	0,6	
Soepeend	14	0,2		Ekster	20	0,3	
Pijlstaart	1	0,0	BE	Kauw	15	0,2	
Wintertaling	21	0,3	KW	Zwarte Kraai	98	1,6	
Tafeleend	8	0,1		Zwarte Mees	56	0,9	GE
Kuifeend	43	0,7		Baardman	2	0,0	
Eider	121	2,0		Boomleeuwerik	26	0,4	
Middelste Zaagbek	2	0,0	GE	Veldleeuwerik	197	3,2	GE
Fazant	94	1,5		Oeverzwaluw	250	4,1	
Kwartel	1	0,0		Boerenzwaluw	4	0,1	GE
Nachtzwaluw	10	0,2		Cetti's Zanger	1	0,0	
Koekoek	34	0,6	KW	Staartmees	11	0,2	
Holenduif	79	1,3		Fluiter	2	0,0	
Houtduif	106	1,7		Rietzanger	284	4,6	
Turkse Tortel	3	0,0		Kleine Karekiet	25	0,4	
Waterral	68	1,1		Bosrietzanger	18	0,3	
Waterhoen	48	0,8		Spotvogel	42	0,7	GE
Meerkoet	71	1,2		Sprinkhaanzanger	63	1,0	
Dodaars	19	0,3		Zwartkop	169	2,7	
Fuut	1	0,0		Tuinfluiter	78	1,3	
Geoorde Fuut	6	0,1		Braamsluiper	170	2,8	
Scholekster	196	3,2		Grasmus	264	4,3	
Kluut	21	0,3		Vuurgoudhaan	4	0,1	
Kievit	54	0,9		Goudhaan	28	0,5	
Bontbekplevier	9	0,1	KW	Boomkruiper	60	1,0	
Kleine Plevier	10	0,2		Zanglijster	31	0,5	
Strandplevier	2	0,0	BE	Grote Lijster	4	0,1	KW
Wulp	30	0,5	KW	Grauwe Vliegenvanger	28	0,5	GE
Grutto	5	0,1	GE	Blauwborst	120	2,0	
Houtsnip	16	0,3		Nachtegaal	78	1,3	KW
Tureluur	88	1,4	GE	Gekraagde Roodstaart	29	0,5	
Kokmeeuw	213	3,5		Roodborsttapuit	109	1,8	
Stormmeeuw	21	0,3		Tapuit	38	0,6	BE
Grote Mantelmeeuw	18	0,3	GE	Huismus	1	0,0	GE
Zilvermeeuw	2527	41,0		Heggenmus	88	1,4	
Kleine Mantelmeeuw	15779	256,0		Gele Kwikstaart	156	2,5	GE
Dwergstern	129	2,1	KW	Witte Kwikstaart	1	0,0	
Visdief	12	0,2	GE	Graspieper	784	12,7	GE
Noordse Stern	14	0,2	BE	Boompieper	1	0,0	
Aalscholver	637	10,3		Appelvink	4	0,1	
Lepelaar	233	3,8		Groenling	89	1,4	
Blauwe Reiger	2	0,0		Kneu	176	2,9	GE
Sperwer	3	0,0		Kleine Barmsijs	20	0,3	
Havik	4	0,1		Putter	50	0,8	
Bruine Kiekendief	36	0,6		Sijs	3	0,0	
Blauwe Kiekendief	2	0,0	GE	Rietgors	173	2,8	

4.1. SNL-beheertypen

In tabel 3 staan de kwalificerende vogelsoorten voor de aanwezige SNL-pakketten op Terschelling. De ligging van de beheertypen staan weergegeven in figuur 3. In drie beheertypen werden geen kwalificerende soorten waargenomen en zijn zodoende niet opgenomen in de tabellen. Het gaat hierbij om de beheertypen N08.01 (strand, embryonaal duin), N10.01 (nat schraalland) en N12.05 (kruiden- en faunarijke akker). In het algemeen zijn minder kwalificerende soorten aangetroffen naar mate de oppervlakte van het SNL-pakket kleiner was.

4.2. Vergelijking met eerdere karteringen

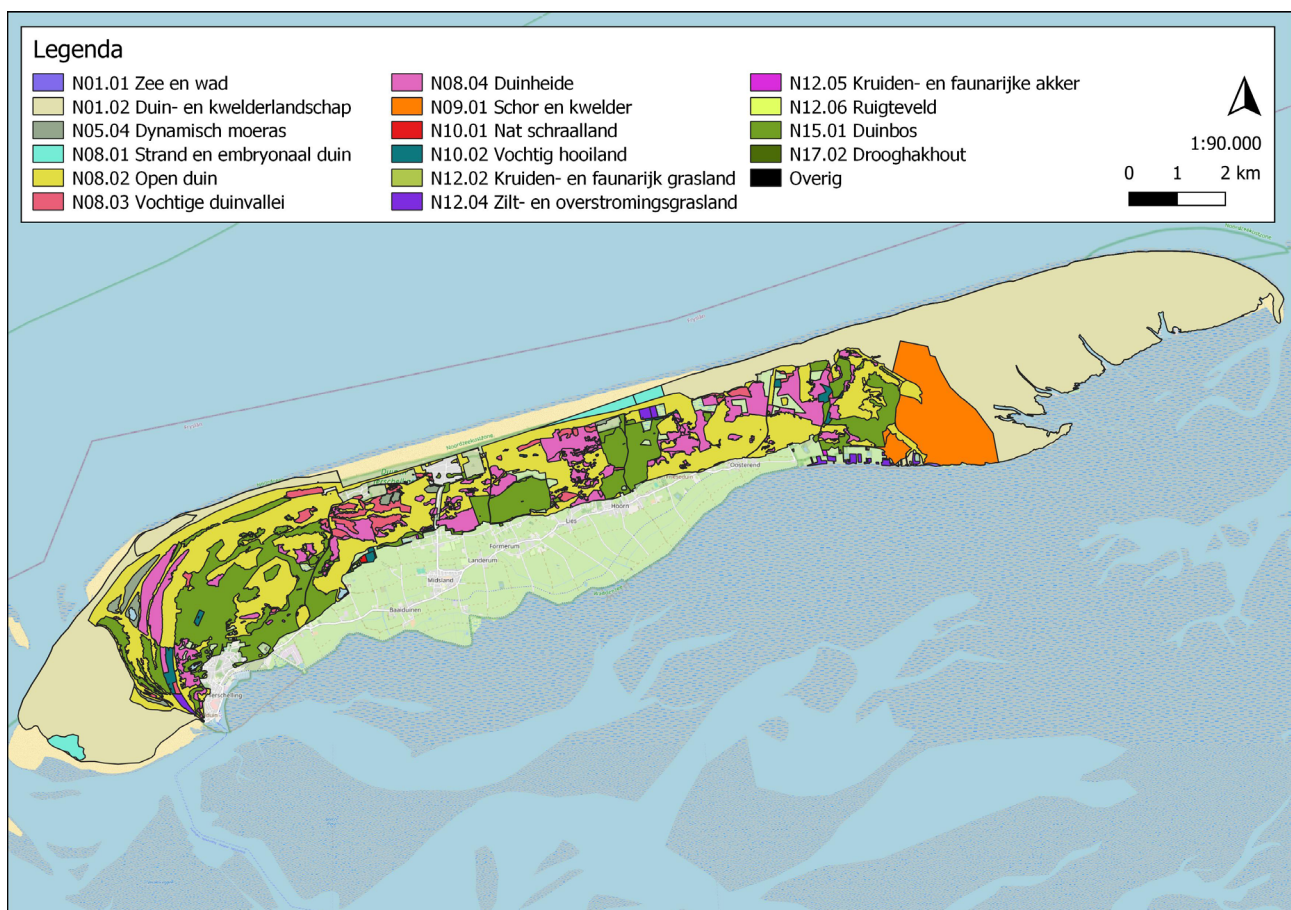
In 2006, 2012 en 2018 is het duingebied van Terschelling ook in zijn geheel gekarteerd op broedvogels. In 2006 en 2012 was de begrenzing hetzelfde, in 2018 is de telling iets uitgebreid met enkele dorpsgebieden in het noordwesten. De in 2018 getelde dorpsgebieden zijn in 2024 niet geteld, maar wel is de telling van 2024 uitgebreid met een groot deel van de noordelijke duinenrij/stuifdijk en een deel van het strandgebied als ook wat uitstulpingen in de polder. Door de aangroei van het eiland op de westpunt (Noordvaarder) is dit

gebied ook intensiever gekarteerd. Het betekent dat het getelde gebied in 2024 zo'n 200 ha groter is dan voorgaande tellingen (figuur 4).

Er wordt getracht om elke telling zoveel mogelijk met dezelfde tellers te werken, helaas is dit niet altijd mogelijk waardoor er interpretatieverschillen tussen tellingen en tellers kunnen ontstaan. De gebieden aan de oostkant (Douwkesplak, Berkenvallei en Boschplaat) zijn in 2018 en 2024 door dezelfde teller geteld. Aantallen territoria staan vermeld in tabel 4.

Zoals genoemd was het erg nat in het voorjaar van 2024. Dit heeft direct zijn weerslag gehad op de watervogels. Eenden als Zomertaling, Slobeend, Krakeend, Wilde Eend, Wintertaling, Tafeleend en Kuifeend laten een sterke toename zien ten opzichte van eerdere jaren. Ook Fuut-achtigen hebben sterk geprofiteerd van de lange natte omstandigheden. Nog niet eerder werden zoveel Dodaarzen en Geoorde Futen waargenomen in de duinen. Daarnaast zijn soorten als Meerkoet, Waterhoen en Waterral sterk toegenomen, met name ten aanzien van het droge 2018.

Brandgans en Grauwe Gans hebben een vlucht genomen in het aantal broedgevallen. Met name Brandgans, die in 2018 een nieuwe broedvogel was, zit in enkele grote clusters bij elkaar op De Groede. Grauwe Ganzen

Figuur 3: Ligging van SNL-beheertypen in het onderzoeksgebied

Figuur 4. Deel van het gebied dat in 2006, 2012, 2018 en 2024 is gekarteerd.

Tabel 3. In het gebied voorkomende SNL-types, N10.01 t/m N17.02, met kwalificerende vogelsoorten op Terschelling. -= geen kwalificerende soort voor dit type. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen (N08.01, N10.01 en N12.05), zijn niet in de tabel opgenomen.

N01.02=grootschalig duin & kwelder; N05.04=Dynamisch Moeras; N08.02=open duin; N08.03=vochtige duinvallei; N08.04=duinheide; N09.01=schor of kwelder; N10.02=vochtig hooiland; N12.04=zilt- en overstromingsgrasland; N15.01=duinbos; N17.02=droog hakhout.

SNL-type	N01.02	N05.04	N08.02	N08.03	N08.04	N09.01	N10.02	N12.04	N15.01	N17.02
Oppervlakte (ha)	2524.0	52.2	1536.4	125.9	527.4	344.3	37.8	30.2	915.9	1.8
Bergeend	18	-	8	-	-	9	-	-	-	-
Slobeend	7	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Wintertaling	0	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Eider	65	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Waterral	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Dodaars	0	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Scholekster	122	-	-	-	-	26	-	-	-	-
Kluut	20	-	-	-	-	1	-	0	-	-
Bontbekplevier	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Plevier	3	-	-	-	-	-	-	0	-	-
Strandplevier	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wulp	13	-	10	1	5	-	-	-	-	-
Grutto	0	-	-	-	-	1	1	0	-	-
Tureluur	65	-	-	6	-	9	4	3	-	-
Dwergstern	129	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Visdief	12	-	-	-	-	0	-	-	-	-
Noordse Stern	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lepelaar	134	0	-	-	-	13	-	-	-	-
Bruine Kiekendief	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Blauwe Kiekendief	0	0	0	0	2	0	-	-	-	-
Velduil	2	-	0	-	0	-	-	-	-	-
Grote Bonte Specht	0	-	-	-	-	-	-	-	41	-
Grauwe Klauwier	0	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Wielewaal	0	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Boomleeuwerik	0	-	-	-	3	-	-	-	-	0
Veldleeuwerik	126	-	20	0	-	-	-	-	-	-
Rietzanger	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-
Sprinkhaanzanger	28	0	-	1	-	-	-	-	-	-
Braamsluiper	45	-	49	-	-	-	-	-	-	-
Blauwborst	19	10	-	4	-	-	-	-	30	-
Nachtegaal	5	-	30	-	-	-	-	-	28	-
Roodborsttapuit	17	-	54	-	27	-	-	-	-	-
Tapuit	1	-	36	-	-	-	-	-	-	-
Gele Kwikstaart	127	-	-	-	-	-	0	1	-	-
Graspieper	307	-	309	-	-	-	-	7	-	-
Groenling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Kneu	30	-	87	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Barmsijs	0	-	-	-	-	-	-	-	10	-

Tabel 4. Veranderingen van de broedvogelbevolking van het gekarteerde deel van Terschelling in 2006, 2012, 2018 en 2024. (weergegeven in Figuur 4). Aantallen tussen haakjes geven aan dat de soort in dat jaar sterk is onderteld of niet integraal is geteld. Een streepje (-) geeft aan dat de soort niet aanwezig was.

Naam	2006	2012	2018	2024	Naam	2006	2012	2018	2024
Brandgans	-	-	71	425	Velduil	4	1	1	2
Canadese Gans	1	2	-	-	Grote Bonte Specht	32	36	46	39
Grauwe Gans	67	192	271	570	Torenvalk	10	-	-	-
Nijlgans	7	23	34	39	Boomvalk	3	1	1	1
Bergeend	192	307	105	59	Grauwe Klauwier	-	-	-	3
Zomertaling	-	2	1	4	Wielewaal	-	1	-	1
Slobeend	53	14	45	79	Gaai	33	(3)	(15)	35
Krakeend	35	23	33	71	Ekster	39	(7)	(6)	16
Wilde Eend	230	(24)	75	149	Kauw	56	-	61	15
Soepeend	-	-	5	14	Zwarte Kraai	97	(24)	(42)	96
Pijlstaart	-	-	-	1	Zwarte Mees	43	23	51	56
Wintertaling	20	11	12	21	Baardman	15	-	3	2
Tafeleend	7	1	3	8	Boomleeuwerik	4	2	39	26
Kuifeend	16	25	27	43	Veldleeuwerik	152	186	219	184
Eider	56	315	64	120	Oeverzwaluw	-	1	34	210
Middelste Zaagbek	-	-	1	2	Boerenzwaluw	-	-	1	3
Fazant	120	(15)	(33)	93	Cetti's Zanger	-	-	-	1
Kwartel	-	-	1	1	Staartmees	78	6	12	11
Nachtzwaluw	-	1	-	10	Fluiter	-	1	3	2
Koekoek	58	54	41	34	Rietzanger	218	188	203	273
Holenduif	130	52	54	77	Kleine Karekiet	111	24	22	24
Houtduif	413	(10)	(5)	96	Bosrietzanger	9	10	8	16
Zomertortel	-	1	-	-	Spotvogel	20	24	27	36
Turkse Tortel	14	1	7	3	Sprinkhaanzanger	163	107	94	63
Waterral	50	27	12	68	Zwartkop	182	(14)	208	156
Porseleinhoen	2	-	-	-	Tuinfluiter	79	(6)	61	70
Waterhoen	15	-	4	48	Braamsluiper	100	54	123	164
Meerkoet	51	34	40	71	Grasmus	191	258	387	253
Dodaars	25	2	5	19	Vuurgoudhaan	-	-	1	4
Fuut	1	3	1	1	Goudhaan	185	(6)	(18)	27
Geoorde Fuut	-	-	-	6	Boomkruiper	121	67	67	58
Scholekster	710	297	178	157	Spreeuw	-	-	1	-
Kluut	30	14	18	20	Zanglijster	76	(1)	72	28
Kievit	81	71	47	51	Grote Lijster	11	3	2	4
Bontbekplevier	9	2	4	2	Beflijster	-	-	1	-
Kleine Plevier	-	2	2	8	Grauwe Vliegenvanger	29	31	40	26
Strandplevier	1	-	1	-	Blauwborst	43	77	147	120
Wulp	127	79	38	28	Nachtegaal	29	53	76	73
Grutto	13	12	6	4	Bonte Vliegenvanger	-	1	-	-
Houtsnip	36	(4)	(1)	16	Gekraagde Roodstaart	28	20	29	28
Tureluur	172	130	79	86	Roodborsttapuit	21	35	117	108
Kokmeeuw	8	13	5	213	Tapuit	20	44	72	38
Stormmeeuw	86	87	45	18	Huisemus	-	-	2	-
Grote Mantelmeeuw	13	12	11	18	Heggenmus	197	(38)	(31)	81
Zilvermeeuw	5289	(164)	1596	2283	Gele Kwikstaart	52	66	129	154
Kleine Mantelmeeuw	15598	(149)	5328	15212	Witte Kwikstaart	27	(9)	32	1
Dwergstern	-	-	-	1	Rouwkwikstaart	-	1	-	-
Visdief	32	70	-	-	Graspieper	774	819	1179	742
Noordse Stern	-	-	-	-	Boompieper	-	3	3	1
Aalscholver	201	1007	697	637	Appelvink	-	2	6	4
Lepelaar	196	171	152	233	Roodmus	-	1	-	-
Kleine Zilverreiger	-	1	-	-	Groenling	44	(9)	109	81
Blauwe Reiger	10	-	2	2	Kneu	119	207	304	169
Sperwer	6	(-)	(-)	3	Kruisbek	3	-	-	-
Havik	2	8	4	4	Kleine Barmsijs	8	10	15	20
Bruine Kiekendief	49	40	31	36	Putter	-	48	115	47
Blauwe Kiekendief	11	-	1	2	Sijs	1	2	14	3
Buizerd	23	30	15	23	Geelgors	-	1	-	-
Ransuil	8	-	-	8	Rietgors	308	267	302	163

zijn toegenomen aan de westkant van het eiland maar ook tussen De Groede en eerste Duin op de Boschplaat. De meeste meeuwen zijn toegenomen, de Kokmeeuw bereikte een piekaantal en de Zilvermeeuw herstelde licht. De Stormmeeuw liet over de onderzoeksjaren een geleidelijke afname zien.

Op de langere termijn laten alle steltlopers een sterke afname zien, met uitzondering van Kievit en Kleine Plevier, die beide profiteren van pionierssituaties. Eenzelfde sterke afname is zichtbaar bij de duiven.

De aantallen roofvogels bleven tussen 2006 en 2024 stabiel of schommelden, waarbij waarschijnlijk de intensiteit waarmee is gezocht naar nesten een bepalende factor is. De Torenvalk verdween als broedvogel en Boomvalk en Blauwe Kiekendief zijn sterk afgenomen. Soorten van schrale als situaties, Boomleeuwerik en Tapuit, namen af na sterke toename in 2012 en 2018. De Nachtzwaluw nam toe tot maar liefst tien territoria. Soorten van meer grazige situaties laten een schommelend aantal zien (Graspieper en Veldleeuwerik). Net als overal op het vaste land nam de Gele Kwikstaart sterk in aantal toe. De Sprinkhaanzanger, een soort die vooral in hoge grasachtige vegetaties voorkomt, nam sterk in aantal af.

Soorten van ruigte namen in aantal toe. Dit geldt voor Braamsluiper, Roodborsttapuit en Grauwe Klauwier, die zich na jaren van afwezigheid weer vestigde op Terschelling. Enkele soorten van natte ruigte, zoals Rietzanger en Blauwborst namen in aantal toe, maar andere soorten als Kleine Karekiet en Rietgors namen sterk af. Eenzelfde beeld bestaat op het vaste land en de oorzaak is onduidelijk.

Van soorten van dichter struweel als Tuinfluiter en Bosrietzanger waren de aantallen stabiel, maar bijvoorbeeld de Heggenmus nam sterk in aantal af. De meeste bossoorten waren stabiel, zo ook de Zwarte Mees (nam sterk af in de rest van Nederland). Een andere naaldhoutsoort, de Goudhaan, verdween bijna als broedvogel, een klein beetje gecompenseerd door het groeiende aantal Vuurgoudhanen.

4.3. Soortbesprekingen

Brandgans, $n = \pm 425$

Broedende Brandganzen hebben een behoorlijke vlucht genomen ten opzichte van de 2018 telling. Destijds werd het zwaartepunt van broedvogels (71 territoria), net als dit voorjaar, waargenomen op de Groede. Slechts enkele kleinere kolonies werden elders op de Boschplaat waargenomen. Op 9 april werden de eerste nesten met eieren gevonden, terwijl tijdens het bezoek van 30 april minimaal 400 nesten werden ingevoerd. De nesten, die koloniegewijs zijn gesitueerd, werden voornamelijk in het centrale en noordelijke deel van de Groede gevonden in begroeiing van Pitrus nabij waterpartijen en slenken. De eerste jonge Brandganzen werden waargenomen op 16 mei. Tussen de aanwezige Brandganzen zaten enkele geringde vogels op De Groede, maar helaas zijn er door de afstand en de vegetatie een minimaal aantal vogels afgelezen. Een leuke vermelding is nog wel een aanwezige kruising van Brandgans x Sneeuwgans die het gehele voorjaar (alarterend) aanwezig was samen met een Brandgans.

Hybride Brandgans x Sneeuwgans samen met Brandgans op De Groede, 24 mei 2024, Sjouke Scholten.

Zomertaling, n=4

Door de extreem natte omstandigheden wist de Zomertaling duidelijk te profiteren. Op drie locaties in het duingebied, veelal in de buurt van wat normaliter graslandpercelen zijn, werden territoria vastgesteld. Bij het plas-dras van Paal 18 werd één territoria en in de Koegelwieck twee territoria gevonden. De andere twee territoria werden vastgesteld bij duinmeertjes in het westen van het duingebied.

Pijlstaart, n=1

In het noordelijke deel van De Groede was het lange tijd behoorlijk nat waardoor een deel nauwelijks begaanbaar was voor zowel de teller als voor het aanwezige vee. Op 5 juni werd bij het benaderen van een ondiepe plas te midden van wilgenopslag een alarmerend vrouwtje Pijlstaart opgejaagd. De vogel vloog twee rondjes om de waarnemer om vervolgens vlak voor de waarnemer flink wat afleidingsgedrag te vertonen. Twee pullen werden in tegenovergestelde richting van de volwassen vogel luid piepend gezien.

Wintertaling, n=21

Zoals veel watervogels profiteerde ook de Wintertaling van de natte situatie in de duinen. Gagel- en heidevelden waren door de natte omstandigheden groter in omvang en in trek bij territoriale Wintertalingen. 14 territoria werden vastgesteld in het westen van het duingebied, deels in de nabijheid van het Waterpracht project bij het Groene Strand. Op 30 april werd een nest gevonden in de Struikhei ten noorden van het Formerumberbos. Op ongeveer 5 meter afstand van de waarnemer vloog een vrouwtje Wintertaling uit de Struikhei en vertoonde afleidingsgedrag. Het nest, omsloten door veel dons, bevond zich zo'n 20 meter van ondiep open water en bevatte zeker 10 eieren. Op 20 mei bleek het merendeel van de eieren uit gekomen te zijn, op twee na. Tevens werd op 30 mei op het Grieneplak een vrouwtje gezien met enkele jonge pullen waarbij de volwassen vogel afleidingsgedrag liet zien.

Middelste Zaagbek, n=2

In de afgelopen jaren werd in de nabijheid van de 3de slenk jaarlijks een territorium Middelste Zaagbek vastgesteld. Op 19 mei werd een paartje gezien op de rand van de 3de slenk gevolgd door een waarneming van een onrustig/waaks vrouwtje op 22 juni in het noordelijke deel van diezelfde slenk. Helaas werden geen jongen of een nest gevonden ondanks langer tijd posten. Op de bijna dichtgestoven 5de slenk werd een paartje gezien op 30 mei en ook hier werd een vervolgwaarneming gedaan op 22 juni van een alarmerend vrouwtje. Tijdens diezelfde ronde op 22 juni werd op het Amelandergat (ten oosten van de Koffieboonplaat) een groep van 9 Middelste Zaagbekken gezien met nog een paartje op de Koffieboonplaat.

Nachtzwaluw, n=10

Voor de nachtzwaluw is een integrale avond- nachtronde gedaan van 24 juni op 25 juni. Hierbij is de nadruk gelegd op de kansrijke bossen en bosranden met droge ondergrond. Tevens was het een warme avond en nacht waardoor goede zang activiteit te verwachten was.

Landelijk zit de Nachtzwaluw nog steeds in de lift en daarmee is het interessant hoe de populatie op Terschelling zich verder zal ontwikkelen de komende jaren. Er lijkt voldoende geschikt broedhabitat aanwezig, maar het kan zijn dat de bossen ook wat te druk zijn en bovendien mogen honden los lopen in de bossen.

Dodaars, n=19

Mede dankzij de zachte winter en natte omstandigheden op Terschelling zijn de Dodaarsen ten opzichte van 2018 verviervoudigd. Het zwaartepunt van deze kleine vogels ligt voornamelijk in het westelijk duingebied. Daarnaast werden diverse vogels waargenomen op natte weilanden.

Geoorde Fuut, n=6

Al vroeg in april waren er waarnemingen van Geoorde Futen op het Rijsplak. Gedurende het gehele voorjaar waren er waarnemingen en groeide het totaal aantal paren uit naar vijf bij Eldorado. Hier werden gelijktijdig tenminste vier paren gezien met kleine jongen. Daarnaast ook nog twee volwassen individuen met beide een wat groter jong waarbij vanuit werd gegaan dat dit een paartje betrof met twee juvenielen. Het leek er sterk op dat de Geoorde Fuut reageerde op de extreem natte omstandigheden die vanuit het winterhalfjaar waren ontstaan. De vogels volgden de Kokmeeuwen in waar deze zich zouden gaan vestigen. Er werd lang gewacht met een keuze voor een geschikt broedgebied.

Paartje Geoorde Fuut met juvenielen bij Eldorado, 22 juni 2024, Mark Gal.

Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat er gedurende de jongen fase lang genoeg water moet blijven staan om o.a. te voorzien in voedsel in de vorm van insectenlarven voor de jongen. Bij het voortijdig opdrogen van de broedlocaties kunnen de jongen zich immers niet verplaatsen.

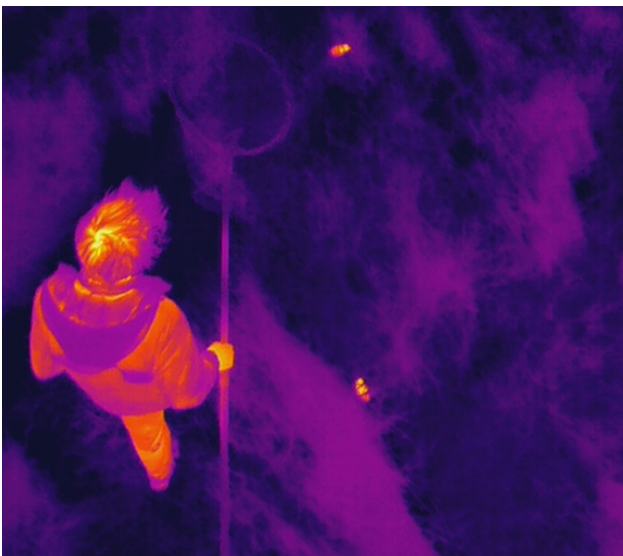
Kievit, n=54

Kieviten broeden al jaren op en rond de natte plas-dras gebieden in het Terschellinger duinengebied. Door de extreme nattigheid werden diverse Kievit nesten gevonden direct langs het fietspad waar het in de meeste gevallen droger was dan in de reguliere gebieden. Dat dit niet ideaal was voor de nestelende vogels bleek wel uit de alarmerende vogels die stevast op elke recreant reageerde die langskwam. Er werden nadien slechts enkele jongen waargenomen. Het zwaartepunt van de territoria lag langs de Badweg nabij Oosterend waar tot ver in het najaar een eldorado was voor diverse (doortrekkende)steltlopers. De plas-dras gebieden ten noorden van het fietspad richting de Boschplaat hadden ook diverse territoria.

Wulp, n=30

De achteruitgang van de Wulp lijkt geen halt te kennen op Terschelling. Slechts 30 territoria werden nog maar gevonden in de duinen. Het grootste deel van de territoria werd vastgesteld langs de noordrand van de Boschplaat waar veel gealarmeerd werd vanwege rondlopende jongen.

De ringgroep Skylge heeft 22 juveniele Wulpen geringsd, meest op de Boschplaat. Doormiddel van een drone met warmtebeeldcamera werden de vogels opgespoort en gevangen. Na het opnemen van de maten hebben 10 jongen een metalen ring en een vlag gekregen, de overige vogels alleen metaal.

Vangst van juveniele Wulpen op de Boschplaat met behulp van drone met warmtebeeldcamera (vlieghoogte 15 meter), rechts geringsde juveniele Wulp (foto's Anno Smit).

Grote Mantelmeeuw, n=18

Alle Grote Mantelmeeuwen werden waargenomen op de Boschplaat. Tijdens de tellingen van 28 t/m 30 april werd het gros van de broedende Grote Mantelmeeuwen gevonden. In de nesten lagen maximaal 3 eieren. De eerste (grote) jongen werden op 20 mei gezien op de Groede (3 stuks). Één van de jongen werd bijna vertrappt door nieuwsgierig aanstormend vee maar wist zich door luid gekrijs te redden.

Dwergstern, n=129

In het embryonaal duinlandschap van de Noordsvaarder in het westen en Koffieboonplaat in het oosten werden gezamenlijk ongeveer 129 territoria geteld van de Dwergstern. Tijdens een telling op 5 juni werden minimaal 100 territoria geteld op de Koffieboonplaat. Door een harde Noordwesten wind en hoge tijen op 11 juni is helaas minimaal de helft van de nesten weggespoeld. Tevens werden van de 22 territoria op de noordkant van de Noordsvaarder na springtij in juni nagenoeg geen vogels meer waargenomen. Wel breidde het aantal Dwergstern zuidelijk op de Noordsvaarder na het hoge water uit tot 6 paar, deels door herlegsels. In totaal vlogen enkele tientallen Dwergsterns met succes uit (Strandbroeders Terschelling 2024, Jan Ellens).

Blauwe Reiger, n=2

Van de Blauwe Reiger werden twee nesten gevonden met jongen in het bosje naast het Eerste Plak bij Lies. Op 10 april werd een nest met luidruchtige jongen gevonden dicht boven het fietspad in een Sitkaspar. Het tweede nest werd pas op 27 juni gevonden in hetzelfde bosje en tevens in een Sitkaspar met luidruchtige jongen.

Bruine Kiekendieven in Duindoornstruweel op de Boschplaat, 31 mei 2024, Sjouke Scholten.

Sperwer, n=3

Er werden drie territoria Sperwer vastgesteld in de duinen van Terschelling. Slechts één territorium werd bevestigd met een nestvondst. Voor de territoria in het Hoornderbos en ten zuiden van de Cranberryschuur werden geen nestvondsten gedaan maar wel meerdere waarnemingen van territoriale vogels. Op 29 mei werd een bewoonde horst gevonden door een voedseloverdracht. Op 21 juni werden zeker vier en mogelijk vijf donsjongen op het nest gezien die gevoerd werden door een oudervogel. Er werden veel prooiresten in de omgeving gevonden, waaronder van Tapuit.

Havik, n=4

Net als in 2018 werden vier bewoonde horsten van Havik gevonden. Aan de westkant van het Donkere Bos zat een horst in een Sitkaspar en werden in ieder geval twee takkelingen waargenomen. In de omgeving van deze horst werden plukresten gevonden van Gaai, Ekster Koekoek. Een horst bij het Kaapjesplak werd eveneens gevonden in een forse Sitkaspar. Op 19 juni werden hier takkelingen gezien. Een derde en mogelijk nieuw horst werd gevonden in een Corsicaanse Den in het Formerumberbos, niet ver van een (onbewoonde) horst in een Sitkaspar. Op 17 juni lagen verse plukresten van een Kraai onder de nestplaats, het aantal jongen is niet bekend. Net als in 2018 zat er een horst in de Berkenvallei. Op 22 en 25 mei werden voedselvluchten waargenomen naar deze locatie. Uiteindelijk werden op 3 juni twee takkelingen waargenomen die succesvol het nest hebben verlaten.

Bruine Kiekendief, n=36

Er is getracht om zoveel mogelijk Bruine Kiekendief nesten in kaart te brengen om zeker te zijn van broedgevallen. Echter viel dit niet mee vanwege ondoordringbare bosschages en natte omstandigheden. De aantallen zijn afgelopen jaren stabiel gebleven. Opvallend is dat in nagenoeg alle gebieden waar begrazing plaatsvindt (± 580 ha) geen territoria Bruine Kiekendieven zijn gevonden. Enkele nesten zijn gevonden in Duindoornstruwelen, met name op de Boschplaat. Overige nesten lagen voornamelijk in nattere (riet)vegetaties.

Blauwe Kiekendief, n=2

Afgelopen voorjaar werden van de Blauwe Kiekendief nog maar 3 broedparen in Nederland vastgesteld. Het betroffen 2 broedparen op Terschelling en één broedpaar op Texel. De nesten van Terschelling werden gevonden in de Koegelwieck en Douwkesplak, beide in dichte Kruiplwilg vegetatie. In het nest bij de Koegelwieck werden 4 eieren gevonden waar uiteindelijk 2 vogels (vrouwjes) uit het ei zijn gekropen en op 20 juni zijn geringd. Het nest in Douwkesplak had 5 eieren. Hier werden tijdens de ringsessie op 20 juni één mannetje en twee vrouwjes geringd. Het vierde ei lag nog in het nest, het vijfde ei werd niet meer terug gevonden.

Boomvalk, n=1

Het enige territorium van de Boomvalk bevindt zich bij Doodemanskisten, West- Terschelling. Het nest bevond zich hoog, vrijwel onzichtbaar en dus moeilijk vindbaar in de top van een Corsicaanse Den gelegen tussen het pad aan de noordzijde van Doodemanskisten en een kleine paardenweide ten noorden hiervan. Het is niet duidelijk of er ook succesvol is gebroed. Op 20 juli werd omgeving van de nestlocatie nog bezocht, maar werd geen activiteit waargenomen.

Grauwe Klauwier, n=3

Afgelopen voorjaar zijn er diverse waarnemingen gedaan van Grauwe Klauwier, uiteindelijk heeft dit geresulteerd in 3 territoria. De eerste waarneming was van een zingende mannelijke vogel op 17 mei langs het fietspad in de zuidoosthoek van Sterneplak, helaas werden hier geen vervolgwaarnemingen gedaan. Op zowel 18 als 27 mei werd een mannelijke vogel waargenomen in de zuidoosthoek van de Koegelwieck en ostrand van het Hoornerbos. Echter is hier alleen een foeragerend mannetje gezien ondanks meerdere bezoeken, wat wederom niet in een territorium heeft geresulteerd. Vroeg in de ochtend op 28 mei werd kort een vrouwelijke vogel waargenomen aan oostzijde van het Groenplak. De indruk was dat dit een vogel was die net was aangekomen op het eiland. Vervolgwaarnemingen zijn op deze plek niet gedaan.

Op 24 juni werd het meest westelijke territorium in kaart gebracht waar een paartje Grauwe Klauwier ter plaatse zat. Op 5 juli werd op deze locatie zeker één uitgevlogen jong gezien die werd gevoerd door het mannetje.

500 meter ten oosten van het meest westelijke territorium werd op 24 juni een tweede paar waargenomen. Het mannetje was op moment van waarnemen druk aan het insecten vangen vanuit de top van een Vlier. Na enige tijd observeren kwam ook het vrouwtje tevoorschijn. Op 5 juli werd onder een Vlier in Duindoornstruweel gemengd met Braam op ongeveer één meter hoog een nest gevonden met daarin 5 jongen.

Op 28 juni werd een paartje waargenomen op het hekwerk net ten westen van het Mierenplak. De vogels hielden zich op in de nabijheid van een tweetal Wilgen, Duindoorn en Duinroos. Op 3 juli werden voerende adulten gezien waarbij minimaal één net uitgevlogen jong werd waargenomen.

Getuige de paarse braakballetjes leken loopkevers een belangrijk deel van het dieet te zijn bij het meest oostelijke paar. De twee oostelijke paartjes werden veelal jaggend op veldsprinkhaan-achtigen gezien. Resumerend lijkt de aankomstperiode van Grauwe Klauwieren op Terschelling pas vanaf half mei te zijn met zwaartepunt eind mei.

Wielewaal, n=2

Het meest westelijke territorium betrof een 2e kalenderjaar mannetje uitbundig zong in de vroege ochtend van 26 mei. In eerste instantie werd gedacht aan een 'krassend' vrouwtje maar bleek nadien een zingend mannetje (niet uitgekleurd) te zijn. Daarnaast werden enkel nog vogels gehoord in de Rimkeskooi op 16 mei en ten noorden van de Berkenvallei in de lage begroeiing op 3 juni. Beide vogels werden slechts enkele malen gehoord.

Grauwe Klauwier man bij Paal 18, 03 juli 2024, Mark Gal.

Kauw, n=15

Van de Kauwen in het westelijke deel was niet duidelijk of deze een nest hadden in de aanliggende bebouwing of dat deze in de duinen broeden. Op 7 april werden 45 Kauwen waargenomen ten hoogte van de tweede duin op de Boschplaat, hier hadden de Kauwen in 2018 een broedkolonie, helaas bleef het bij deze ene melding op deze locatie. Op de Groede werden 3 nestholen gevonden te midden van een meeuwenkolonie waarin zich juveniele Kauwen schuilhielden.

Cetti's Zanger, n=1

Met de sterke opkomst van de Cetti's Zanger in Friesland en de uitdijende populatie op Vlieland (in 2024 daar 30 territoria (de Boer *et al.* 2024) zat deze soort er zeker aan te komen. Slechts een handvol waarnemingen werden tot nog toe gedaan op Terschelling terwijl er voldoende geschikt habitat is. Op 13 april werd een vogel voor het eerst opgemerkt net ten noorden van het Muzeplak. Tijdens vier bezoeken is de vogel in nagenoeg dezelfde strook waargenomen met de laatste melding op 6 juni 2024.

Tapuit, n=38

Er is tijdens het voorjaar veel aandacht besteed aan de Tapuit. De soort laat zich lastig karteren mede door overlap in doortrek en broedvogels, beide type vogels zingen. Het vinden van nesten geeft hierbij de meeste zekerheid. In de laatste ronde is extra gelet op uitgevlogen juveniele vogels. Clusters van Tapuit werden gevonden in de duinen nabij Kaapjesplak/Eldorado, Landerumerheide, noord van Formerumberbos en de duinen van Oosterend waarbij Tordunen het belangrijkste bleek. Sinds 2018 tekent zich een afname af in het voorheen belangrijkste gebied Landerumerheide (waar toename van Holenduif wel is waargenomen, die dezelfde nestvoorkeur geniet). De locaties waar Tapuiten zich hebben gevestigd kenmerken zich als schraal duinlandschap met lage bloemrijke kruiden (weinig gras en korstmosvegetatie). Dynamische duingebieden worden gemedend, maar enkele kleinere

Jonge Kauwen verstopt in een konijnenhol in een meeuwenkolonie op De Groede, 05 juni 2024, Sjouke Scholten.

zandverstuivingen worden geaccepteerd.

Bij enkele nestholen werden paarskleurige uitwerpselen gevonden van de Tapuit, mogelijk een gevolg van een dieet met loopkevers. Tapuiten staan ook op de predatielijst van onder andere Sperwer. Tot tweemaal toe werd gezien dat een volwassen Tapuit gepakt werd door een Sperwer. Onder een nest van een Sperwer werden staartveren van een Tapuit gevonden.

De afname van de Tapuit op Terschelling wordt mogelijk mede veroorzaakt door de afname van het Konijn. Hierdoor zijn niet alleen minder hopen en dus potentiële broedlocaties voor handen, maar ook begrazing door Konijn is afgenomen waardoor mogelijk minder foerageergebied voor handen is. Mogelijk zit er een effect van andere belangrijke factoren als reproductie en overleving van Tapuit achter de vastgestelde afname.

Juveniele Tapuiten ten noorden van Kaapjesplak, 5 juli 2024, Mark Gal.

5. Evaluatie

De broedvogelbevolking op Terschelling is buitengewoon variabel wat in lijn der verwachting ligt met de aanwezige habitattypen. Meest opmerkelijk aan de kartering van 2024 zijn de sterk toegenomen aantallen waterafhankelijke vogels (eenden/rallen/futen). Dit ligt erg voor de hand met het extreem natte voorjaar en de daarbij moeilijk te benaderen gebieden waardoor veel rust wordt gecreëerd. Ook meeuwen waren redelijk hersteld na aantal magere jaren.

Van soorten die broeden of foerageren in open terreinen namen grotere en zwaardere soorten zoals steltlopers en duiven in aantal af of zijn inmiddels verdwenen als broedvogel. Dat er weinig verschil is in de trend van steltlopersoorten (weidevogels) op de eilanden en de vaste wal, betekent dat grondpredatoren waarschijnlijk geen cruciale rol spelen in de afname van deze groep. Net als op de vaste wal fluctueerden de aantallen van zangvogels van open habitats, zoals Veldleeuwerik en Graspieper op Terschelling en laat de Gele Kwikstaart zelfs een structurele toename zien. Dat bij soorten van open gebied grootte een belangrijke rol speelt in toe- of afname van een populatie, kan worden veroorzaakt

door de langere en daardoor kwetsbaarder broedcyclus van grotere soorten, maar ook is het mogelijk dat zij groter aaneengesloten optimaal leefgebied nodig hebben om zich voort te planten en daardoor hogere eisen stellen aan een habitat.

Onder soorten van halfopen terrein en bos waren die toenamen, maar ook enkele die in aantal afnamen. Dit is waarschijnlijk een gevolg van geleidelijke successie, die kennelijk gunstig is voor bijvoorbeeld Rietzanger, Blauwborst en Roodborsttapuit, maar ongunstig voor Kleine Karekiet, Sprinkhaanzanger en Rietgors. Het is moeilijk om in een zeer divers landschap aan te geven welke ontwikkeling verantwoordelijk is voor de toe- of afname van een enkele soort.

Ondanks extra tijdsinvesteringen in Tapuiten, die in 2018 sterk aanwezig waren, werden in 2024 minder territoria gevonden. Omdat de tellingen slechts eenmaal per zes jaar plaatsvinden, is niet duidelijk of het hier gaat om een fluctuatie of een trend. Het is echter mogelijk dat door de afname van het konijn het duinhabitat geleidelijk minder geschikt wordt voor deze soort.

Wilde Eend nest langs wandelpad in Berkenvallei, 5 april 2024, Sjouke Scholten

Literatuur

de Boer P., van Braak D. en Zuhorn C. 2025. Broedvogels in terreinen van Staatsbosbeheer op Vlieland in 2024. Sovon-rapport 2025/29. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Ellens J., 2024. Rapportage strandbroeders 2024: van Noordsvaarder tot en met de Koffieboonplaat. Terschelling.

van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Kok A., 2006. Veldnamen op Terschelling in duin en polder: Aastermiede & Wachthuisplak. Terschelling

van Manen W. 2024 (in prep.). Handreiking gebiedskarteringen broedvogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Scholten S. 2018. Broedvogels van Terschelling in 2018. Sovon-rapport 2018/54. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Vergeer J.W., Boele A., van Bruggen J. & van Turnhout C. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Bijlage 1. Tijdsinvestering in 2024

Bezoekronde 1		
datum	begin	eind
26-mrt	06:50	12:21
27-mrt	06:01	13:46
28-mrt	06:12	12:40
29-mrt	06:45	13:22
31-mrt	10:54	17:30
2-apr	07:00	16:01
3-apr	12:58	16:11
3-apr	09:12	14:11
4-apr	06:21	14:19
4-apr	07:08	12:17
4-apr	12:29	13:14
5-apr	07:43	15:32
5-apr	07:11	12:18
6-apr	06:57	15:43
6-apr	06:45	15:02
7-apr	07:20	14:00
7-apr	07:34	14:04
8-apr	06:23	16:31
8-apr	06:55	14:23
9-apr	06:48	14:40
9-apr	06:39	15:00
10-apr	06:58	12:55
10-apr	06:23	14:00
13-apr	07:14	14:29
14-apr	06:16	14:15

Bezoekronde 2		
datum	begin	eind
16-apr	08:04	14:35
17-apr	06:37	13:39
18-apr	15:36	16:28
18-apr	06:35	14:10
20-apr	07:42	13:42
20-apr	15:15	17:12
21-apr	06:16	12:34
22-apr	05:53	16:54
22-apr	09:03	13:52
23-apr	06:16	15:56
23-apr	06:09	10:58
24-apr	10:25	14:00
24-apr	14:31	16:25
24-apr	07:06	12:45
25-apr	06:17	13:07
25-apr	06:04	14:42
26-apr	06:16	15:07
27-apr	06:41	15:48
27-apr	06:32	14:02
28-apr	06:35	14:52
28-apr	06:01	15:16
29-apr	06:32	14:08
30-apr	06:18	13:21
30-apr	06:36	15:51
1-mei	06:22	14:44
2-mei	06:01	12:33
3-mei	06:24	13:56
4-mei	05:45	15:45

Bezoekronde 3		
datum	begin	eind
6-mei	06:00	14:30
7-mei	05:32	15:00
8-mei	05:34	14:34
10-mei	05:24	15:55
11-mei	05:27	15:05
12-mei	05:10	17:00
13-mei	05:18	13:09
14-mei	05:34	16:26
14-mei	09:15	14:15
15-mei	05:35	15:13
15-mei	05:33	10:41
16-mei	05:30	15:47
16-mei	05:37	13:19
17-mei	05:22	14:18
18-mei	05:30	12:49
19-mei	05:23	14:32
20-mei	05:16	13:02
20-mei	05:20	15:55
21-mei	05:34	14:08
21-mei	05:12	16:32
22-mei	09:05	14:05
22-mei	08:12	14:08
22-mei	15:08	17:00
23-mei	05:28	15:04

Bezoekronde 4		
datum	begin	eind
26-mei	05:04	13:03
27-mei	06:21	14:52
27-mei	09:14	14:37
28-mei	04:42	14:31
28-mei	05:28	14:45
28-mei	15:48	16:44
29-mei	05:13	13:38
29-mei	04:58	14:02
29-mei	05:10	07:58
30-mei	05:50	15:32
30-mei	05:15	12:27
30-mei	05:33	14:39
31-mei	05:46	12:35
31-mei	05:15	14:48
1-jun	05:44	08:32
2-jun	05:21	14:08
3-jun	05:10	13:50
3-jun	05:12	13:53
3-jun	05:38	08:41
3-jun	10:53	16:01
4-jun	05:38	12:28
4-jun	05:44	13:07
4-jun	06:16	14:35
5-jun	05:14	12:33
5-jun	05:43	16:48
5-jun	05:15	14:44
6-jun	05:14	12:46
7-jun	04:58	11:22

Bezoekronde 5		
datum	begin	eind
17-jun	07:43	14:15
18-jun	04:32	13:17
19-jun	05:37	13:37
19-jun	09:10	13:35
21-jun	07:04	14:07
21-jun	04:57	15:18
22-jun	05:01	15:15
22-jun	06:37	13:48
23-jun	05:05	11:43
24-jun	05:39	14:06
24-jun	04:58	13:13
24-jun	21:52	03:57
24-jun	22:15	22:15
25-jun	04:08	07:41
26-jun	04:54	12:49
26-jun	04:23	11:42
26-jun	04:23	11:42
27-jun	04:30	12:00
28-jun	04:52	13:22
28-jun	14:24	16:07
29-jun	04:44	12:52
1-jul	05:27	10:30
2-jul	09:59	13:30
3-jul	15:27	16:08
4-jul	06:45	13:30
5-jul	13:54	16:17

Bijlage 2. Verspreidingskaarten

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl)

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

